

C/2024/7400

9.12.2024 г.

Заклучения на Съвета относно стратегическите партньорства в образованието и обучението

(C/2024/7400)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

КАТО ПРИПОМНЯ:

1. Заклученията на Европейския съвет от 17 и 18 април 2024 г. ⁽¹⁾, в които се призовава за стимулиране на създаването на висококачествени работни места в цяла Европа чрез ускорено преследване на водещите цели за 2030 г., посредством засилен социален диалог, за по-голямо участие на пазара на труда, преквалификация/повишаване на квалификацията и учене през целия живот, преодоляване на недостига на умения и работна ръка в контекста на по-общите демографски тенденции, включително мобилност на таланти към и в рамките на Европейския съюз, и гарантиране на равни възможности;
2. Стратегическата програма за периода 2024 – 2029 г., в която беше обявен ангажиментът за инвестиране в уменията, обучението и образованието на хората през целия им живот и за насърчаване на мобилността на талантите в рамките на Европейския съюз и извън него ⁽²⁾;
3. Резолюцията на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и откъд него (2021—2030 г.) ⁽³⁾ и Резолюцията на Съвета относно структурата за управление на тази рамка ⁽⁴⁾, тъй като стратегическата рамка е основният инструмент за сътрудничество между държавите членки, Европейската комисия и заинтересованите страни и следователно е от съществено значение за изграждането и продължаването на партньорства между различните участници и равнища на управление;
4. Политическия контекст, изложен в приложението към настоящите заключения;

КАТО ПОДЧЕРТАВА, ЧЕ:

5. За целите на настоящите заключения на Съвета „стратегическо партньорство“ следва да се разбира като съвместно начинание, в което, освен институциите за образование и обучение, могат да участват публични органи и други заинтересовани страни, като например социални партньори, служби по заетостта, търговски камари, предприятия и стопански асоциации, представители на учащи, научноизследователски организации и местни и регионални икономически и социални участници, и което се стреми да постигне общи цели и да отговори на обществени потребности чрез взаимно сътрудничество и дългосрочна визия.

КАТО ОТЧИТА:

6. Променящите се предизвикателства и възможности, породени от кризите в областта на околната среда и климата, технологичния напредък, демографските промени, здравните кризи и глобализацията, които открояват необходимостта от иновативни и стратегически подходи към образованието и обучението;
7. Разнообразната структура на образованието и обучението в държавите членки и значението на адаптирането на стратегиите и политиките към местните и регионалните обстоятелства, като същевременно се насърчават трансграничното сътрудничество и мобилността;
8. Значението на насърчаването на ключовите компетентности за учене през целия живот ⁽⁵⁾, по-специално на предприемаческата компетентност, на цифровите умения и на уменията, свързани с околната среда, в системите за образование и обучение, за да се подпомогне преходът към устойчиво, приобщаващо и справедливо общество и икономика. Във времена на бързи социални и икономически промени и сложни предизвикателства постоянното повишаване на квалификацията и постоянната преквалификация, както и ученето през целия живот, включително неформалното и информалното учене, са от основно значение, за да могат гражданите да постигнат лична реализация и благосъстояние, да бъдат подготвени за адаптиране и постигане на резултати на променящия се пазар на труда и да действат като активни и отговорни граждани;
9. Ролята на схемите за учене в процеса на работа и чиракуване в предоставянето на учащите на практически, житейски и социални умения и опит, съответстващи на нуждите на пазара на труда и обществото и необходими за личностното им развитие. Тези схеми могат да се основават на устойчиви партньорства между трудовата сфера и сферата на образованието и обучението и да надхвърлят професионалното образование и обучение (ПОО), включително висшето образование;

⁽¹⁾ Док. EUCO 12/24.

⁽²⁾ Съгласно посоченото в заключенията на Европейския съвет от 27 юни 2024 г. (док. EUCO 15/24).

⁽³⁾ ОВ С 66, 26.2.2021 г., стр. 1.

⁽⁴⁾ ОВ С 497, 10.12.2021 г., стр. 1.

⁽⁵⁾ Както се посочва в Препоръката на Съвета от 22 май 2018 г. относно ключовите компетентности за учене през целия живот (ОВ С 189, 4.6.2018 г., стр. 1).

10. Факта, че публично-частните партньорства могат да бъдат ефикасен начин за обвързване на нуждите на пазара на труда с образованието и обучението. За учащите ще бъде от полза да учат директно от практиката, използвайки новостите във всеки сектор; по този начин могат да бъдат стимулирани иновациите и от двете страни;
11. Приноса на системите за образование и обучение за местното, регионалното, националното и европейското развитие, икономически растеж и социално сближаване. При образованието и обучението се извършва пренос на знания, умения и компетентности между регионите и през границите, което допринася за иновациите и икономическия растеж, за подготвянето на хората за променящия се пазар на труда в ЕС и за тяхното личностно развитие. Балансираното движение на мозъци може да гарантира, че ползите от мобилността и обмена на знания, включващи преодоляване на регионалните различия във възможностите за образование и обучение, особено в регионите, в които се наблюдава т.нар. капан за развитието на таланти, се разпределят справедливо в целия ЕС, като по този начин се насърчава сближаването и се намалява рискът от обезлюдяване и изтичане на мозъци. Необходимо е да се развива и насърчава положително и приобщаващо чувство за идентичност и принадлежност на местно, регионално и национално равнище и на равнището на ЕС, което се основава на общи европейски ценности, като се дава възможност на гражданите да разширяват своите знания и да допринасят за обществото и пазара на труда;
12. Значението на транснационалното сътрудничество, обмен и мобилност, както и на споделянето на най-добри практики в образованието и обучението. Такива практики насърчават межкултурния диалог, европейските ценности, демократичното гражданство и социалното сближаване, както и взаимното разбирателство чрез засилване на многоезичието. Преносимостта на уменията и признаването на квалификациите⁽⁶⁾ са важни, за да могат учащите да разполагат с реална свобода на движение и да се преодолеят недостигът на умения в Европа. Транснационалното сътрудничество увеличава способността за опознаване на нови перспективи, споделяне на идеи и изграждане на дълготрайни институционални отношения с цел постигане на напредък в знанията, повишаване на качеството и адекватността на образованието, обучението и научните изследвания, укрепване на връзките между образованието, обучението, научните изследвания и иновациите, подобряване на пригодността за заетост и уменията и по-ефективно използване на цифровите технологии и отворената наука, като по този начин допринася за успеха на екологичния преход, наред с други области;
13. Факта, че националните системи за образование и обучение на всички равнища могат значително да укрепят транснационалното сътрудничество. Структурираното транснационално сътрудничество на институционално равнище, например алиансите на европейски университети, алиансите за иновации, центровете за високи постижения в областта на професионалното образование, академичните за учители по програмата „Еразъм +“, Пакта за умения и общностите на знание и иновации, както и висшето образование, ПОО и повишаването на квалификациите и преквалификацията на възрастните, също могат да спомогнат за повишаването на конкурентоспособността на Европа и да улеснят двойния преход;
14. Факта, че за постигането на европейско пространство за образование до 2025 г. е необходимо по-задълбочено транснационално сътрудничество, което изгражда мостове и дава възможност на институциите за образование и обучение да си сътрудничат, улеснявайки свободното движение на учащи, висшисти, представители на академичната общност, научни работници и служители в цяла Европа за целите на учене, работа и научни изследвания, както и полезни взаимодействия с европейското научноизследователско пространство, когато е целесъобразно;
15. Факта, че транснационалните дейности в областта на образованието и обучението, произтичащи от стратегически партньорства, могат да включват традиционна мобилност за учащите, предлагайки микроудостоверения и други възможности за учене през целия живот, както и гъвкави процеси на учене и участие в програми за съвместна диплома, обхващащи няколко кампуса в Европа.

КАТО ВЗЕМА ПРЕДВИД, ЧЕ:

16. Конкурентоспособността на Европа зависи от това нейните граждани да имат ориентирани към бъдещето умения. Стратегическите партньорства в образованието и обучението, наред с други фактори, играят ключова роля за идентифициране и преодоляване на несъответствията между търсените и предлаганите умения и за извличане на максимална полза от екологичния преход и цифровизацията чрез целенасочени инициативи и съвместни действия. Идентифицирайки областите, в които има недостиг на умения или в които групите в уязвимо положение се сблъскват с пречки и се нуждаят от специфична подкрепа, за да участват пълноценно в образованието, обучението и заетостта, стратегическите партньорства могат да адаптират своите усилия, за да предоставят целенасочена подкрепа и ресурси;

⁽⁶⁾ В конкретния случай на квалификациите за висше образование и завършен гимназиален етап на средно образование, на квалификациите по обучение и на резултатите от периоди на учене в чужбина целта е да се постигне автоматично взаимно признаване, както е посочено в Препоръката на Съвета от 26 ноември 2018 г. относно насърчаването на автоматичното взаимно признаване на квалификациите за висше образование и за завършен гимназиален етап на средно образование и квалификациите по обучение и на резултатите от периоди на учене в чужбина (ОВ С 444, 10.12.2018 г., стр. 1) и в заключенията на Съвета относно бъдещите стъпки за превръщане на автоматичното взаимно признаване в образованието и обучението в реалност (ОВ С 185, 26.5.2023 г., стр. 44).

17. Партньорствата и споделените ангажименти са ключов принцип в управлението на системите за ПОО. Целите на сътрудничеството със заинтересованите страни и местните и регионалните структури, което осигурява съвместна ангажираност, са по-специално разработване на иновативни практики, повишаване на привлекателността и значението на ПОО за пазара на труда, организиране, финансиране и прилагане на схеми за учене в процеса на работа и чиракуване, както и организиране на мобилността на учащите в сферата на ПОО;
18. Висшето образование играе ключова роля за регионалното и местното развитие, например за предоставянето на възможности за образование и обучение в отговор на недостига на умения и несъответствията между търсените и предлаганите умения. Когато висшите училища са гъвкави, конкурентоспособни, разполагат с достатъчно ресурси и носят отговорност и когато привличат и задържат мотивиран академичен и неакадемичен персонал, те могат да се превърнат в двигатели на развитието в сътрудничество с други институции за образование и обучение и стратегически партньори;
19. Нужна е по-голяма пропускливост между различните видове образование и обучение, по-специално между ПОО и системите за висше образование, за да има плавен преход за учащите и да се насърчи ученето през целия живот. Пропускливостта между ПОО и системите за висше образование, при пълно зачитане на институционалната автономност и националните квалификационни рамки, дава възможност на учащите да се прехвърлят безпроблемно между тях, без да се сблъскват с пречки, като например непризнаване на кредити или изучаване на дисциплини, които не са необходими. Това улеснява напредъка в ученето и дава възможност на хората да адаптират учебния си процес в зависимост от своите променящи се желания за професионално развитие;
20. От ключово значение е да се подкрепи преходът между общото образование и ПОО, висшето образование и образованието за възрастни, за да се подобри достъпът до образование и обучение за групите в неравностойно положение и групите в уязвимо положение и да се помогне на преподавателите, учителите и специалистите през целия им професионален живот да развиват нови умения и компетентности и да бъдат запознати с най-новите технологични разработки и новите подходи и методологии на преподаване. Микроудостоверенията могат да играят роля в това отношение;
21. Ученето следва да помогне за преодоляване на новите обществени и икономически предизвикателства и, когато е целесъобразно, да съдържа елементи на учене в процеса на работа, които могат да допринесат за придобиването на трансверсални компетентности и да подобрят професионалното ориентиране и съответствието на системите за образование и обучение с пазара на труда, като по този начин се повиши пригодността за заетост на завършилите висше образование. Вместо универсален подход, стратегическите партньорства могат да възприемат ориентиран към бъдещето подход, адаптирайки своите действия към уникалните обстоятелства на различните учащи, отрасли и региони;
22. Координирането на образователните и обучителните процеси с нуждите на обществото и на пазара на труда и с разнообразните потребности на студентите и учащите през целия живот, като същевременно се зачитат автономността на висшите училища и многообразието на националните системи за ПОО и висше образование, може да подготви по-добре работната сила за предизвикателствата на бъдещето. Мерките, основани на подход, обхващащ цялото общество, позволяват инициативите за образование и обучение да отговорят на специфични нужди в рамките на общността, на конкретна промишленост или на обществото като цяло;
23. Стратегическите партньорства могат да постигнат по-голямо въздействие, ако насочат ресурси към области, в които промяната, до която ще доведат, ще бъде най-осезаема. Набелязвайки приоритетни области за инвестиции или намеса, стратегическите партньорства могат да осигурят ефикасното и ефективно разпределение на ресурсите, увеличавайки максимално тяхното въздействие. От съществено значение е да се инвестира в изграждането на капацитет, особено в областите с по-слабо развита инфраструктура за образование, обучение и научни изследвания, както и в предложенията за образование, които са свързани с ориентирани към бъдещето икономически сектори и технологии. Стратегическите партньорства, включително публично-частните партньорства, могат да бъдат използвани и за изграждането на финансово достъпни и подходящи жилища за учащи и чираци и на екологични, енергийно ефективни кампуси.

ПРИКАНВА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ, при надлежно зачитане на институционалната автономност и академичната свобода и в съответствие с националните обстоятелства:

1. Да насърчават стратегическите партньорства на транснационално, национално, регионално и местно равнище с цел повишаване на качеството, привлекателността, уместността и приобщаващия характер на всички видове образование и обучение;
2. Да стимулират предприемаческата компетентност, творчеството и иновациите на всички равнища и във всички видове образование и обучение чрез стимулиране на сътрудничеството със стартиращи предприятия и инкубатори и на други партньорства с бизнеса, включително социално и приобщаващо предприемачество, както и чрез популяризиране на сътрудничеството между поколенията;

3. Да насърчават разработването и прилагането на иновативни, ориентирани към учащите и гъвкави учебни процеси чрез стратегически партньорства, повишаване на пропускливостта между различните видове образование и обучение, по-специално между ПОО и системите за висше образование и образование за възрастни, и насърчаване на признаването и валидирането на предходно (формално, неформално и информално) учене и квалификации;
4. Да насърчават използването на стратегически партньорства за засилване на ролята на услугите за ориентирани и консултиране, по-специално за подпомагане на прехода на учащите между различните процеси на образование и обучение и между образованието и обучението и заетостта, като същевременно насърчават ученето през целия живот и професионалното развитие;
5. Да насърчават възможностите за учене в процеса на работа, качествено чиракуване и други форми на учене чрез практика посредством стратегически партньорства с работодателите и социалните партньори;
6. Да подпомагат и признават професионалното развитие и мобилност на преподавателите, учителите и персонала в областта на образованието и обучението, за да се повиши техният капацитет за осигуряване на висококачествено, приобщаващо и иновативно учене в стратегически партньорства със заинтересованите страни;
7. Да насърчават интегрирането на системите за образование и обучение в местните, регионалните и трансграничните стратегии и стратегиите на ЕС за развитие, като стимулират полезните взаимодействия с други области на политиката, например научните изследвания, иновациите, екологичния и цифровия преход, предприемачеството, ангажираността на общностите и социалното приобщаване.

ПРИКАНВА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ, при надлежно отчитане на субсидиарността и националните обстоятелства:

1. Да насърчава обмена на добри практики и опит в разработването, осъществяването и оценяването на стратегически партньорства и транснационалното сътрудничество в образованието и обучението чрез дейности за партньорско обучение, платформи за обмен на знания и проучвания, които изтъкват най-добрите практики;
2. Да предоставя насоки и набелязва възможности за финансиране в подкрепа на създаването и осъществяването на стратегически партньорства и транснационално сътрудничество в образованието и обучението в рамките на програмите „Еразъм+“ и „Хоризонт Европа“, Европейския социален фонд плюс, Европейския фонд за регионално развитие и други съответни инструменти на ЕС за финансиране, както и допълнително да проучва и създава полезни взаимодействия между инициативите за образование и обучение и други области на политиката на ЕС с цел подобряване на рационализирането на съвместните действия на ЕС;
3. Да продължи да подкрепя държавите членки и институциите за образование и обучение в усилията им за укрепване на стратегическите партньорства в образованието и обучението чрез различни инициативи на политиката и действия, включително алиансите на европейски университети, Европейския алианс за професионална подготовка и центровете за високи постижения в областта на професионалното образование, с цел укрепване на европейската конкурентоспособност, улесняване на двойния преход и подкрепа за отворена стратегическа автономност чрез образование и обучение;
4. Да подкрепя инициативи за повишаване на квалификацията и преквалификация в ориентирани към бъдещето сектори и технологии;
5. Да извърши пълен преглед на съществуващите и планираните академии за умения, включително подробности за техния формат, управление, финансиране и целева аудитория, да го представи на Съвета и редовно да го актуализира;
6. Да продължи да насърчава използването на иновативни педагогически подходи и инструменти чрез стратегически партньорства, включително ориентирано към учащите учене в процеса на работа, микроудостоверения и схеми за качествено чиракуване в цяла Европа.

ПРИЛОЖЕНИЕ

Политически контекст

1. Заключение на Европейския съвет от 27 юни 2024 г. (EUCO 15/24).
2. Заключение на Европейския съвет от 17 и 18 април 2024 г. (EUCO 12/24).
3. Препоръка на Съвета от 13 май 2024 г. „Европа в движение“ — възможности за образователна мобилност за всеки (ОВ С, C/2024/3364, 14.6.2024 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3364/oj>).
4. Резолюция на Съвета относно Европейското пространство за образование: поглед към 2025 г. и след това (ОВ С 185, 26.5.2023 г., стр. 35).
5. Заключение на Съвета относно бъдещите стъпки за превръщане на автоматичното взаимно признаване на образованието и обучението в реалност (ОВ С 185, 26.5.2023 г., стр. 44).
6. Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 г. относно европейски подход към микроудостоверенията с цел стимулиране на ученето през целия живот и пригодността за заетост (ОВ С 243, 27.6.2022 г., стр. 10).
7. Заключение на Съвета относно Европейска стратегия за засилване на ролята на висшите учебни заведения за бъдещето на Европа (ОВ С 167, 21.4.2022 г., стр. 9).
8. Препоръка на Съвета от 5 април 2022 г. относно изграждане на мостове за ефективно европейско сътрудничество в областта на висшето образование (ОВ С 160, 13.4.2022 г., стр. 1).
9. Резолюция на Съвета относно нова европейска програма за учене за възрастни за периода 2021—2030 г. (ОВ С 504, 14.12.2021 г., стр. 9).
10. Резолюция на Съвета относно структурата за управление на стратегическата рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021—2030 г.) (ОВ С 497, 10.12.2021 г., стр. 1).
11. Заключение на Съвета относно инициативата „Европейски университети“ — хвърляне на мост между висшето образование, научните изследвания, иновациите и обществото: проправяне на пътя за ново измерение в европейското висше образование (ОВ С 221, 10.6.2021 г., стр. 14.).
12. Резолюция на Съвета относно стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението с оглед на европейското пространство за образование и отвъд него (2021—2030 г.) (ОВ С 66, 26.2.2021 г., стр. 1).
13. Препоръка на Съвета от 24 ноември 2020 г. относно професионалното образование и обучение (ПОО) за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост (ОВ С 417, 2.12.2020 г., стр. 1).
14. Декларация от Оснабрюк относно професионалното образование и обучение като фактор за възстановяване и справедлив преход към цифрова и екологична икономика (30 ноември 2020 г.).
15. Препоръка на Съвета от 26 ноември 2018 г. относно насърчаването на автоматичното взаимно признаване на квалификациите за висше образование и за завършен гимназиален етап на средно образование и квалификациите по обучение и на резултатите от периоди на учене в чужбина (ОВ С 444, 10.12.2018 г., стр. 1).
16. Препоръка на Съвета от 15 март 2018 г. относно Европейска рамка за качествено и ефективно чиракуване (ОВ С 153, 2.5.2018 г., стр. 1).